

960902-1

Ivan Chvatík a spol. překládají v „Bytí a čase“ Heideggerovu *Sprache* jako ‘jazyk’ a *Rede* jako ‘řeč’. Poněkud tím vzrůstá zmatek v termínech, ale jest si přát alespoň jedno, aby se překladatelé Heideggera na něčem sjednotili. Pochopitelně to nemůže být závazné pro filosofování v českém jazyce. Jde totiž o to, že v češtině se v některých případech nedělá velký významový rozdíl mezi jazykem a řečí, např. mateřský (nebo cizí) jazyk a mateřská (nebo cizí) řeč. Ovšem etymologicky souvisí slovo *řeč* se slovesem *říkati*, takže pro překlad německé *Sprache*, souvisící se slovesem *sprechen*, se spíše doporučuje česká *mluva*, spjatá se slovesem *mluviti*. Naproti tomu *Rede* souvisí s *Redner*, takže české „řeč“ se zdá být v pořádku; z jiných důvodů je však po mém soudu vhodnější „promluva“, event. „proslov“. Takové doporučení nemusí žádný překladatel přijmout, ale je třeba se vystříhat přenášení celých filosofických frází z překladů do běžného filosofického jazyka. Česká filosofie musí pracovat s českým jazykem a k zavádění nových způsobů (a také slov) se může cítit být legitimně nucena pouze z věcných a nikdy z překladatelských důvodů. – Jestliže v českém překladu čteme, že „existenciálně-ontologický fundament jazyka je řeč“, pak musíme pamatovat, že proti ontologické charakteristice „řeči“ (*Rede*; to ostatně souvisí také s tím, že „fenomén sdělování“, *Mitteilung*, musí být také chápán „v ontologicky širokém smyslu“, str. 190) stojí „ontická“ charakteristika „jazyka“ (*Sprache*). Proto může Heidegger prohlásit, že „Die Hinausgesprochenheit der Rede ist die Sprache“, v českém překladu: „Vyslovená řeč je jazyk.“ (s.189). (Správně by mělo být přeloženo „vyslovenost řeči“, ale prosím ...) A proto také může H. říci, že jazyk je „soubor slov“ (německy ovšem opatrněji: *Wortganzheit*, tedy nikoliv soubor, nýbrž celostnost, celkovost, „logičnost“ v původním smyslu!) nebo že „jazyk lze rozdrobit do vyskytujících se slov-věcí“ (německy: *Die Sprache kann zerschlagen werden in vorhandene Wörterdinge* – ne rozdrobit, ale rozbít!). Jestliže Heidegger zdůrazňuje, že jazyk je nitrosvětské (raději říkám: nitrosvětné) jsoucno podobně (to si tam překladatelé přidali, v němčině to není!) jako jsoucno příruční (*wie ein Zuhandenes*), a jestliže německy zdůrazní, že jako takový je jazyk „vorfindlich“ (to překladatelům zcela spadlo se stolu), pak je zřejmé, že 1) překlad nechává čtenáře v situaci, kdy mu mnohé uniká, 2) že znejasněním toho, o čem je řeč, uniká zejména chybnost Heideggerova zařazení fenoménů jazyka, řeči, promluvy a zejména slov.

(Písek, 960902-1.)